

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 503/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Peter Szárszoi, s. r. o., Štefánikova 8, Michalovce, v mene ktorej koná JUDr. Peter Szárszoi, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Trebišov č. k. 14 C 48/2012-481 z 13. júla 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 C 48/2012-481 z 13. júla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal na okresnom súde návrh na vydanie platobného rozkazu, predmetom ktorého bolo zaplatenie škody (16 833,66 €) spôsobenej trestným činom. Okresný súd vydal platobný rozkaz sp. zn. 14 Ro 16/2012 z 31. januára 2012 (ďalej len „platobný rozkaz“). Proti platobnému rozkazu podal žalovaný odpor.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti upriamil pozornosť na postup okresného súdu, keď boli nariadené pojednávania na okolnosti týkajúce sa jeho priznania nároku na oslobodenie od súdnych poplatkov, na ustanovenie jednotlivých znalcov a tiež na skutočnosť, že ústavný súd nálezom sp. zn. IV. ÚS 169/2019 z 13. februára 2020 vyslovil porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

3. Okresný súd rozhodol na návrh žalobcu (sťažovateľa, pozn.) rozsudkom pre zmeškanie č. k. 14 C 48/2012-466 z 18. júna 2020 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“). Z ústavnej sťažnosti zároveň vyplýva, že okresný súd rozhodol napadnutým uznesením o zrušení rozsudku pre zmeškanie na podklade návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie doručeného okresnému súdu právnu zástupkyňou žalovaného 3. júla 2020. Dôvodom neúčasti právnej zástupkyne žalovaného na pojednávaní mal byť

akútny zhoršený zdravotný stav vyplývajúci z bolesti zubov. Právna zástupkyňa neúčast' na pojednávaní ospravedlnila elektronicky v deň pojednávania až vo večerných hodinách a predložila lekársku správu z ošetrovania, avšak bez uvedeného času ošetrovania.

4. Podľa názoru sťažovateľa napadnutým uznesením bolo „*porušené jeho právo na prístup k súdu, čím bolo porušené jeho základné právo na spravodlivý proces.*“.

Sťažovateľ porušenie práv vníma v tom, že okresný súd «nesprávne vyložil slovné spojenie „ospravedlniteľný dôvod“, ktorý používa § 277 ods. 2 CSP, uznesenie riadne neodôvodnil...». Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyslovil aj názor o účelovom konaní zo strany právnej zástupkyne žalovaného, cieľom ktorého malo byť zvrátenie nepriaznivého rozhodnutia. Zároveň sťažovateľ prezentoval kritiku okresného súdu v tom, že k vyhodnoteniu okolností a dôvodov ospravedlnenia pristúpil jednostranne bez toho, aby dal sťažovateľovi možnosť sa k nim vyjadriť.

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o jeho ústavnej sťažnosti nálezom: „*1. Základné práva sťažovateľa...na prístup k súdu a právo na spravodlivý súdny proces zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn.:14C/48/2012, vydaním uznesenia sp. zn. 14C/48/2012-481 zo dňa 13.07.2020, ktorým bol zrušený rozsudok Okresného súdu Trebišov zo dňa 18.06.2020, č. k. 14C/48/2012-466, porušené bolo.*

2. Ústavný súd Slovenskej republiky týmto zrušuje uznesenie Okresného súdu Trebišov sp. zn. 14C/48/2012-481 zo dňa 13.07.2020, a vracia mu vec na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť...trovy právneho zastúpenia“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 277 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ak žalovaný z ospravedlniteľného dôvodu zmeškal pojednávanie vo veci, na ktorom bol vyhlásený rozsudok pre zmeškanie, súd na návrh žalovaného tento rozsudok uznesením zruší a nariadi nové pojednávanie.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a posúdenie veci ústavným súdom

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým okresný súd zrušil rozsudok pre zmeškanie. Sťažovateľ porušenie práv vníma predovšetkým vo vyhodnotení dôvodu ospravedlnenia právnej zástupkyne žalovaného, ako aj v nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia.

14. Ústavnú sťažnosť je potrebné považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok

vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 88/07, II. ÚS 13/2018).

15. Osobitosť prerokúvanej veci spočíva v tom, že predmetom ústavnej sťažnosti je zrušujúce (teda nemeritórne) rozhodnutie okresného súdu, čo znamená, že súdne konanie pred všeobecným súdom ďalej pokračuje. Ústavný súd pritom v konaniach o ústavnej sťažnosti zásadne preskúmava len také právoplatné rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010, IV. ÚS 98/2020).

16. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady. Išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením celého konania vo veci samej bolo ústavnou sťažnosťou napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie, ktoré je spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do základných práv alebo slobôd sťažovateľa garantovaných ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ako aj, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nebude môcť byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

17. Článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo domáhať sa ochrany svojho práva zákonom ustanoveným postupom pred súdom alebo iným orgánom. Obsahom tohto práva je právo účastníka, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa platnej a účinnej právnej normy majúcej svoj základ v právnom poriadku Slovenskej republiky. Konajúci súd preto

podľa skoršej judikatúry ústavného súdu poruší základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy vždy vtedy, keď postupuje v rozpore so zákonom upravujúcim konanie pred ním (I. ÚS 26/94).

18. Svojevôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: ako procesná svojevôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojevôľa, teda extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012).

Pojem svojevôle, ktorý vo svojej judikatúre zdôrazňuje ústavný súd, súvisí s rozsahom prieskumnej pôsobnosti ústavného súdu vo vzťahu k právnym (a ku skutkovým) záverom iných orgánov verejnej moci. Ústavný súd je totiž v zmysle čl. 124 ústavy povelaný na ochranu ústavnosti, nie zákonnosti, preto nie je v prvom rade oprávnený vykladať podústavné právo, ale sledovať zlučiteľnosť výkladu iných orgánov verejnej moci a postupu, ktorým sa k svojim záverom dopracujú, s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktoré majú prednosť pred zákonmi. Nie každú nezákonnosť totiž možno automaticky považovať aj za porušenie ústavnosti (porov. II. ÚS 23/96, č. 6/1997 Zb. ÚS).

19. K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie môže dôjsť predovšetkým vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98), ale tiež v prípade, ak by rozhodnutie všeobecného súdu bolo arbitrárne, a teda bolo prejavom zjavnej svojevôle pri výklade a aplikácii právnej normy, alebo ak by výrok rozhodnutia nebol v súlade s priebehom konania (m. m. II. ÚS 107/2018).

20. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany,

t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08).

21. Okresný súd po zhodnotení formálnych náležitostí podaného návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie v relevantnej časti napadnutého uznesenia uviedol: „*Súd nezistil, aby v priebehu doposiaľ vedeného konania bola strana v neprospech, ktorej súd vydal rozsudok pre zmeškanie, procesne pasívna, naopak vo veci boli vykonané štyri pojednávania, na ktorých bola právna zástupkyňa žalovaného vždy osobne prítomná.*“

22. Ak ide o rozsudok pre zmeškanie žalovaného vydaný na pojednávaní, môže žalovaný podať tento návrh len vtedy, ak z ospravedlniteľného dôvodu zmeškal pojednávanie vo veci, na ktorom bol vyhlásený rozsudok pre zmeškanie. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd považoval dôvod neúčasti na pojednávaní predostretý právnu zástupkyňou žalovaného za ospravedlniteľný. Vzhľadom na to, že pojem „ospravedlniteľný dôvod“ nie je právnu normou definovaný, je iba na úvahe konajúceho súdu, ktoré okolnosti v intenciách konkrétneho prípadu posúdi ako okolnosti hodné ospravedlnenia neúčasti na pojednávaní. Môže ísť napríklad o neočakávané prekážky zdravotného charakteru, pre ktoré je nespravodlivé sankcionovať žalovaného za porušenie povinnosti, keďže toto porušenie žalovaný nezapríčinil. Konajúci súd o tomto návrhu rozhoduje uznesením.

Ak súd zamietol návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, je proti tomuto uzneseniu prípustné odvolanie [pozri § 357 písm. h) CSP]. Ak návrhu vyhovel, vo výroku uznesenia zruší rozsudok a vo veci začne opäť konať a v prípade, ak rozhodol rozsudkom

na pojednávani, nariadi nové pojednávanie. Proti uzneseniu, ktorým súd vyhovel návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, nie je prípustné odvolanie.

23. Ústavný súd, pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, poukazuje na to, že základné práva na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) sú „výsledkové“, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či napadnuté konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Ústavný súd sa nestotožňuje s argumentáciou sťažovateľa o porušení práva na prístup k súdu tým, že nemal možnosť vyjadriť sa k návrhu žalovaného. V tejto súvislosti okresný súd v napadnutom uznesení uviedol, že *„ide o procesný návrh... pričom súd musí iba posúdiť, či sú splnené podmienky pre rozhodnutie o tomto návrhu, a v prípade, že návrhu vyhovie, pokračuje v konaní ďalej. Z uvedeného vyplýva, že podstatným pre vydanie tohto uznesenia bolo jednak podanie návrhu... a jednak posúdenie ospravedlnenia zo strany súdu. Vyjadrenie nemá podstatný vplyv na vydanie uznesenia.“*

25. Odňatím možnosti konať sa rozumie nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka sporového konania. Vzhľadom na pokračujúce konanie sťažovateľ má reálnu možnosť uplatňovať svoje procesné práva.

26. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôže byť porušené, ak všeobecný súd koná v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (m. m. III. ÚS 591/2013).

27. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil v napadnutom uznesení okresného súdu pochybenia takej ústavnoprávnej intenzity, aby mohol po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie označených práv, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu